

Glijpartij (werktitel; 21.12.23)**(Troostjongen/ Droomzusje/ Slapende Liefde/ (Voorbij is nooit geweest)**

Bij die zogenaamde glijpartij zijn door nogal wat mensen vragen gesteld, waarvan de eigenaardigste toch wel is of er wel een glijpartij was. Mijn knieschijf verbrijzeld, mijn schedel gebarsten, interne bloedingen. Ik bedoel maar... Ik ben het er wel mee eens dat het een krankzinnig ongeluk was, want hoe doe je dat: op je knie én je hoofd vallen? Zelf hou ik het erop dat ik een eind over het asfalt stuitte, eerst op mijn knie en toen op mijn hoofd, in die volgorde; andersom kan ik het me toch minder goed voorstellen. Ik was er zelf bij uiteraard, maar ik herinner me niets; niet hoe het gebeurde of waar, zelfs niet dat ik op een fiets zat. Als er al een getuige was, dan is hij gewoon doorgereden. In het proces-verbaal staat dat een boer op een graaftruck mij onder aan de dijk levenloos aantrof. Nog een geluk dat hij éénééntwee belde en me niet heeft geruimd. Die witjassen vroegen ook steeds naar klachten die ik daarvoor zou hebben gehad. Om mijn grapje – ‘bedoelen jullie klachten van een ongeluk dat nog moet plaats vinden?’ – konden ze niet lachen. Ze legden uitermate geduldig uit dat ik mogelijk viel omdat ik mijn bewustzijn verloor en niet andersom. Nou ja, zo stom ben ik echt niet om dat uitgerekend op mijn fiets te verliezen.

Sinds die glijpartij, alweer een jaar geleden, wordt er door diverse instanties en personen, waaronder mijn vrouw Elze en haar vriendin Geeske, beweerd dat ik emotioneel en geestelijk *niet meer of nog niet* de ouwe ben. Het valt wel op dat mijn Elze het steeds over ‘nog-niet’ heeft en Geeske zich consequent van het ‘niet-meer’ bedient. Mij is dringend geadviseerd niet meer auto te rijden; over fietsen doet, vreemd genoeg, niemand moeilijk. Ik begreep dat ik –als ik dat ooit nog zou willen– zelfs weer op de fiets mag, waarmee ik ‘uitgegleden’ ben.

Zelf voel ik me allang weer honderd, zo niet tweehonderd procent! Maar als ik dat zeg, zie ik de blikken tegenover mij betrekken tot zorgelijke fronsen: donder en bliksem in hun prefrontale hersenen! ‘Goed’, zeg ik dan toegeeflijk, ‘ik ben bereid terug te zakken naar honderdtien procent’. Ik moet dan lachen maar zij staren onbewogen terug, alsof zij meer van mij weten en mijn kijk op de zaak er niet toe doet.

Het is me inmiddels duidelijk dat niemand het met mij eens is als ik, op grond van mijn eigen waarnemingen, beweert dat het goed met mij gaat.

Ja, misschien één iemand en dat is Harry, de man van Geeske, die trouwens zelf ook niet helemaal lekker verklaard is.

Dat ik mij eigenwijs nergens iets van aantrek, is niet waar. Ik hou steeds de optie open dat het mij minder goed gaat dan ik denk en te optimistisch ben. Ik maak me er bijvoorbeeld wel zorgen over dat ik mij minder dan vroeger interesseer voor wat er politiek en cultureel in de wereld aan de gang is en de neiging heb me afzijdig te houden van mensen en nauwelijks de behoefte voel ze op te zoeken voor de lol of de gezelligheid. Ik zit het liefst op mijn kamer, waar ik me ongezien kan overgeven aan mooie gedachten, vaak over zaken in de verleden tijd. Zo zag ik in de krant ineens die overlijdensadvertentie van Taco Groot die ik ken van vijftig jaar geleden en sindsdien niet meer heb gezien. Je hebt van die mensen die je na zo lange tijd nog voor je ziet als een goede vriend. Na onze studietijd verloren we elkaar uit het oog, omdat hij meteen na zijn promotie een baan kreeg in de VS. Hij kwam nog wel eens voorbij in mijn gedachten en dan knikte ik hem toe met een melancholisch glimlachje. Ik las ook nog eens een artikel van hem in een vakblad en schreef hem dat zijn relaas mij uit het hart gegrepen was. Ik was nogal teleurgesteld toen hij hier niet op reageerde. Ja, je vraagt je bij zo'n gestolde vriendschap toch ook af hoe wederzijds die was en is. Hoe kijkt zo'n Taco Groot dan terug op mij? Herinnert hij zich mij? Stel dat de Tweede Wereldoorlog opnieuw uitbreekt, weet hij dan, dat hij bij mij kan aanbellen om onder te duiken, zoals ik zonder aarzelen *zijn* huis uit zou kiezen? En denkt hij bij het lezen van mijn advertentie ook: ik ga naar zijn crematie, hoe dan ook?

Er was geen houden aan, ik moest en zou hem mijn laatste eer bewijzen. Dat bleek nog niet zo eenvoudig want de crematie vond drie uur later plaats in een dorp aan de andere kant van het land.

Elze was niet thuis, dus zij kon me niet brengen. Ik moest dus wel alleen op stap, hoewel de afspraak was dat ik de auto voortaan zou laten voor het stuk schroot dat hij vertegenwoordigde.

Ik was nog op tijd om mijn onderweg gekochte boekje op het verder nog bloemloze tafeltje met Taco's foto te leggen en moest lang naar hem kijken voor ik zeker wist dat hij het was: een oude kale man met pretogen. Die pretogen overtuigden me. Terwijl ik snel naar een plaats op de achterste rij liep, viel mij op dat er maar weinig mensen waren, alleen

familieachtigen zo te zien. Waarschijnlijk had ik in mijn haast en opwinding de instructies 'geen bezoek' en 'besloten bijeenkomst' en 'geen bloemen' in de advertentie gemist. Ik kende er niemand; wel tot mijn verrassing de weduwe, die geflankeerd door een stevige dochter, uiteraard al van middelbare leeftijd, plaatsnam op de voorste rij. Dat was gewoon Lizz van Ankeren, een jaargenoot met wie ik ooit nog eens naar een feest was geweest. Stom dat het me in de rouwadvertentie niet was opgevallen. Over klachten gesproken: ja, er was, ook al voor mijn glijpartij, veel dat mij niet opviel, maar wel had moeten opvallen.

De toespraken van de dochter over haar toegewijde vader en van Lizz over haar altijd optimistische echtgenoot, brachten me in een melancholische stemming en bij de slecht verstaanbare spreker erna zakte ik helemaal weg in mijmeringen over die tijd dat Lizz, Taco en ik zo zijdelings met elkaar te maken hadden. Zo zat ik daar op die achterste rij met een brok in mijn buik zó verzonken in het voltooide verleden, dat ik bleef zitten toen iedereen al naar de achterkamer met broodjes en koffie schuifelde. Men staarde mij somber aan als de ongenode gast die misschien slecht nieuws over de gestorvene kwam vertellen. Ook Lizz keek mij zo vorsend aan. Even leek het of ze mij herkende, maar zij wendde zich abrupt af, net op het moment dat ik wilde opspringen om mezelf kenbaar te maken. Haar afkeurende blik schokte me dusdanig dat ik het niet kon opbrengen om aan te sluiten in de condoleance-rij en mijn aanwezigheid alsnog uit te leggen. Via een zijuitgang vluchtte ik weg naar de parkeerplaats, hoewel ik me ervan bewust was dat het een vreemde indruk maakte: het zou zijn alsof ik de intieme uitvaart met mijn aanwezigheid als onbekende gast wilde bezoedelen. Nog vreemder was dat ik het, terug in de auto, benauwd kreeg en zelfs een tijd naar adem happend bij het open raampje zat. Al die tijd bleef ik de blik maar voor me zien waarmee Lizz zich van me afwendde. Op een gegeven moment zag ik mensen het gebouwtje uitkomen als teken dat de bijeenkomst ten einde liep. Ik startte de auto en reed weg.

Die afkeuring van Lizz zat me kennelijk hoog, maar ik had geen idee waarom ik het me zo aantrok. Ik dacht nog even aan mijn moeder zaliger, die je ook zo misprijzend aan kon kijken dat je dacht 'ik hoor niet thuis in haar huis en kan maar beter verdwijnen.' Ik herinnerde me dat ik ooit eerder zo'n plotse fysieke paniecreactie had. Dat was toen ik na een paar dagen van dolle verliefdheid een briefje kreeg waarin mijn geliefde mij rigoureus afwees en mij maande mijn pogingen om met haar in contact te komen te staken. Sofia, heette ze en haar

achternaam heb ik nooit geweten. We liepen elkaar op een feest dansend tegen het lijf en waren meteen voor eeuwig aan elkaar verkocht. Een vriend, Alfons, vertelde me een week later dat we die avond volledig in elkaar opgingen, urenlang, zonder ons ook maar een moment ervan bewust te zijn dat er andere mensen rondliepen. Hij vroeg hoe het verder was gegaan en ik vertelde hem dat ik in de vroege ochtend met haar achterop naar het Bloemendaalse strand was gefietst. Daar zwommen we in zee en sliepen op het strand. Ik bracht haar die middag naar huis in Amstelveen en had sindsdien geen contact meer kunnen krijgen. Ook Alfons begreep het niet. Over dat briefje dat me zo van mijn stuk bracht, zweeg ik.

Sofia en ik hadden twee dagen later afgesproken op een plek in het Amsterdamse Bos. Na een uur wachten fietste ik naar haar huis. Haar vader, een oudere man met een zware baard, deed open en stond mij vriendelijk te woord. Sofia was er niet. Over een afspraak had zij niets gezegd. Hij liet me binnen, bood me een kop koffie aan en vroeg onder andere wat ik dan studeerde. Geschiedenis, zei ik. Nou, leraar, dat leek hem een mooi vak. Maar ik zei dat ik meer in de richting van onderzoek doen en artikelen schrijven dacht. Dat vond hij een mooi streven. Hij beloofde Sofia over mijn bezoek te informeren en noteerde mijn telefoonnummer. Ik wachtte die dag in spanning af, maar ze belde niet. De volgende dag reed ik weer naar Amstelveen. Op mijn aanbellen kwam geen reactie. Ik dwaalde rond in het stille buurtje en hield in de gaten of Sofia thuiskwam of wegging. Aan het eind van de middag weer terug op mijn kamer, bleek geen van mijn huisgenoten een bericht voor mij te hebben.

Die avond fietste ik opnieuw naar Amstelveen. Haar vader deed weer open. Ze was nog steeds niet terug. Hij liet me niet binnen, maar zou haar zeggen dat ik aan de deur was geweest. Tot diep in de nacht bleef ik in het buurtje, daar ergens bij de synagoge, rondrentelen. Die nacht kwam ze niet thuis en ze had me ook niet gebeld. Wel kwam er de volgende dag dat frustrerende kille briefje met 'ik wil je niet meer zien' en 'doe alsjeblieft geen poging meer mij te spreken', waarop ik, toen eenmaal tot me doordrong wat er stond, even helemaal losraakte van de grond. Weer terug op aarde besloot ik mijn ongewenste pogingen tot contact te staken en haar bladzij in één ruk uit mezelf te scheuren. Er stond, als je erover nadacht, nog maar weinig op. We hadden gedanst en gefietst en gezwommen en geslapen en gevreeën op het strand zonder seks en nauwelijks gepraat. Het was een verliefdheid zonder woorden.

Het heeft daarna lang geduurd voor ik aan een andere verliefdheid durfde toe te geven. Elze was de eerste en de enige, die dat voor elkaar kreeg.

Op de terugweg na de uitvaart speelden de herinneringen over die nacht dusdanig op dat ik de auto op de eerste de beste parkeerplaats moest stilzetten. Meer dan een halve eeuw had ik haar buiten mijn gezichtsveld weten te houden en daar zat ik dan ineens, zeg maar, oog in oog met haar, al kreeg ik haar niet echt in beeld en vroeg ik mij geschokt af of ik haar wel zou herkennen als ik haar ooit nog tegen kwam. Haar beeltenis had de jaren kennelijk niet overleefd, maar de emotie was blijven winterslapen.

Elze had niet gemerkt dat ik ondanks de afspraak, zo niet verbod, toch met de auto op stap was geweest. Toen ik thuiskwam, vertelde ik haar over de uitvaart en mijn heftige reactie op de afwijzende blik van Lizz die mij zo aan mijn moeder deed denken. Ze knikte toegeeflijk en zag het vermoedelijk als een extra bewijs dat ik snel uit mijn doen was. Dat mijn geheugen mij vervolgens hardhandig met mijn neus op een afwijzing van lang geleden drukte, vertelde ik niet.

Later die nacht in bed zag ik dat er ook nog een concrete link was tussen Lizz en Sofia: het feest! Ik had Sofia ontmoet op het feest waar ik met Lizz was. Het gekke is dat ik me van het feest met Sofia bijna niets herinnerde. Waar was dat feest? Hoe kwam ik daar? Wie waren er nog meer? Nou ja, dat klopte dus wel met de beschrijving van Alfons. Maar dat feest met Lizz herinnerde ik me nog goed. Dat was het grote tuinfeest met ontzettend veel mensen ter ere van Taco's promotie. Het was in zo'n herenhuis daar ergens in de Lairessestraat in Amsterdam-Zuid. Gigantische kamers met glanzende parketvloeren waarop het fantastisch dansen was. Een breed bordes met marmeren treden naar een tuin met lampions en tafels met bier, wijn, sherry, jenever, stokbrood en Franse kazen.

'Wat was er met jou vannacht?' vroeg Elze me de volgende ochtend, 'je lag maar te woelen en te brabbelen.'

Ik schreef Lizz een email, waarin ik mijn ongenode komst en mijn laffe vlucht uitlegde. Daarna trok ik mijn fiets uit het berghok. Na die absurde glijpartij vorig jaar had ik er niet meer naar omgekeken. Ik moest de banden oppompen en lang naar de juiste inbussleutel

zoeken om het stuur weer recht en vast te zetten. Een loszittend stuur? Dát had mij natuurlijk geneukt.

‘Op de fiets!’ riep Elze verbaasd, ‘Waar ga je heen?’

‘Zomaar een rondje mezelf achterna.’

‘Dan ga ik mee.’

‘Dan moet ik eerst ook nog jouw fiets opknappen.’

‘Durf je het aan? Alleen op de fiets?’

Daar had ik nog niet over nagedacht. Ik ging het gewoon doen. Waarom zou ik het niet durven?

‘Weet je nog wat de dokter zei toen ik vroeg of je dan nog wel op de fiets mocht. Hij zei: ‘Als hij dat durft, dan zie ik dat als een teken van herstel’.

Ik had geen plan. Dat ik wel degelijk doelgericht reed, bleek pas toen ik in Amstelveen het buurtje, dicht bij de synagoge, in reed waar ik in 1963 op mijn 23ste Sofia na onze feestnacht thuis had afgezet. Ik wist de straat niet meer en evenmin het huisnummer. Alle huizen met hun tuinen, hekjes, afrasteringen en beplanting leken hier op elkaar. Toch bleef ik maar zoeken en rondrijden. Wat deed ik daar? Een jaar of vijftig geleden had ik Sofia hier voor het laatst gezien. Dacht ik nou echt, dat ik door hier rondjes te rijden een blik in het verleden kon werpen en haar tevoorschijn kon toveren? Een man met een hond aan de lijn kwam op mij af en vroeg of ik mijn weg kwijt was. Terechte vraag. Ja, ik was mijn weg kwijt. Kon hij misschien helpen? Moest ik ergens zijn? Alweer een terechte vraag. Nee, ik moest nergens zijn.

Elze zat mij thuis op te wachten bij de telefoon, klaar om mij als vermist op te geven. Om mijn late thuiskomst te verklaren zei ik dat ik was verdwaald. Een leugen was het niet, ik wás verdwaald, alleen niet in de ruimte maar in de tijd en zeker ook in mezelf.

‘Dat komt ervan als je jezelf achterna fietst’, was haar commentaar.

Deze nacht lag ik klaarwakker in bed. Ik had waarschijnlijk te veel van mijn benen gevergd, want die konden maar geen rust vinden. Op een gegeven moment ging ik eruit om dan maar Elze’s fiets te repareren. Het werd al lichter toen ik klaar was en ik de fiets in de hal zette met een briefje op het zadel waarin stond dat ikzelf alvast een blokje om ging, maar zeker op

tijd terug zou zijn voor de lunch zodat we daarna samen een ouderwets toertje Durgerdam konden doen.

Ik fietste in het wilde weg een blokje en nog een blokje. Het gevolg was dat ik een paar uur later mijn fiets in de Bloemendaalse duinen tegen een paal zette en daarna boven op een duin oog in oog stond met een schuimbekkende zee en uitkeek over een strand dat, afgezien van twee paardrijders die galopperend in de verte verdwenen, nog helemaal leeg was. Een vreugdekreet ontsnapte me en ik wist meteen dat mij precies dezelfde kreet was ontsnapt toen ik met Sofia ook in de vroege ochtend op net zo'n hoge zandberg stond en we ons opgewonden naar beneden in zee stortten. Toen was het eind juni en waren we twintigers, nu was het half september en waren we zeventigers. Ik dook, net als toen, met kleren en al de golven in en had, toen ik er weer uitkwam, een glimp opgevangen van een Sofia met druipende zwarte krullen en lachende donkere ogen, gehuld in een geelrood zomerjurkje dat drijfnat aan haar lijf plakte. Een glimp! Daar moest ik het voorlopig mee doen, want ook toen ik me voorover liggend in het zand probeerde te concentreren, kwamen er geen andere glimpen.

Het was opnieuw laat in de avond toen ik thuis opdoemde en aan Elze niet zo goed kon uitleggen wat ik die dag had gedaan. Ja, ik was zonder het me zo bewust te zijn blokje na blokje doorgefietst naar het strand. Ze zuchtte diep en keek me aan met die blik van 'daar gaan we weer'. Ze geloofde geen woord meer van wat ik ging zeggen. Ik vertelde dat het een dag met veel wolken en zon was en dat ik langs de zee had gestruind, eerst richting IJmuiden, daarna richting Zandvoort en dan weer terug. En dat ik toen niet meer wist bij welk duin mijn fiets stond. Ze bleef me kritisch aankijken en knikte berustend.

'Het was echt ongelooflijk mooi', riep ik, 'die zee, dat lege strand, dat vroege licht van een zon die opkomt achter je rug. Je weet niet wat je ziet. We moeten echt een keer samen op pad, en dan vroeg.'

'Net zo samen zeker als vanmiddag naar Durgerdam?'

Nu was ik degene die berustend knikte, terwijl ik mij afvroeg waarom ik de vreugdekreet en de glimp van Sofia uit mijn verslag had weggelaten.

Ik sliep tot ver in de ochtend. Op weg naar koffie in de keuken hoorde ik Elze praten in haar kamer. 'Nou en of.' (...) 'Eerst volledig uit zijn doen door een vrouw die hem boos aankijkt.' (...) 'Ja, en toen twee dagen helemaal de weg kwijt op zijn fiets.'

Ik bleef staan. Was er iets met mij? Toegegeven: sinds de crematie van Taco was er een zekere onvoorspelbaarheid in mijn gedragingen geslopen. Ik zonk, op zoek naar herinneringen, vaak weg in een tekortschietend geheugen en wist vaak nauwelijks nog waar ik me bevond. Ik zeulde uren door het zand, van IJmuiden naar Zandvoort en weer terug, toch wel half en half in een benevelde geestestoestand. En dat ik mijn fiets niet meer kon vinden, ja, nou ja, stom! Maar verder kon ik niet zo gauw iets alarmerends bedenken. Of was dat het: als je onbevooroordeeld naar jezelf kijkt, is er immers altijd wel iets alarmerends te bedenken?